

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Гогоц Дарина Вікторівна, здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня 1 року навчання спеціальності «Початкова освіта» Національного університету «Острозька академія».

Науковий керівник: **Столяр Зоя Володимирівна**, кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри педагогіки та методики початкового навчання Національного університету «Острозька академія»

Ключові слова: сучасне освітнє середовище, компетентності, інноваційні підходи, соціально-психологічна підтримка, психологічна освіта, позитивна взаємодія.

Метою сучасної освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору [1].

У сучасному освітньому середовищі актуальність створення безпечної та сприятливої атмосфери для навчання та розвитку стає все більш необхідною. Зокрема в контексті реформи «Нова українська школа» (НУШ) важливо створити умови, що сприяють фізичному, емоційному та соціальному добробуту кожного учня.

Мета дослідження – вивчити особливості інноваційних підходів та стратегій, спрямованих на забезпечення психологічного комфорту учнів, формування позитивних взаємовідносин між учасниками навчального процесу, а також створення умов для їхнього успішного навчання та розвитку в сучасному освітньому середовищі.

Сучасне освітнє середовище має бути насамперед безпечним місцем, де відбувається більшість навчальних видів діяльності, забезпечується можливість дитини робити власний вибір. Місце, де учні не тільки отримують знання, а й розвивають нові та вдосконалюють наявні практичні навички. Воно створюється для дитини й заради дитини, має відображати філософію Концепції Нової української школи. У такому середовищі діти відчують себе захищеними, проявляють себе, розвиваються, спілкуються, взаємодіють. Зазначимо, що формула Нової української школи складається з дев'яти ключових компонентів, одним із яких є сучасне освітнє середовище, яке має забезпечувати необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів, освітян та батьків [1].

Виклики, що постали перед освітою у зв'язку з повномасштабною військовою агресією російської федерації проти України, введенням воєнного стану на території нашої держави, вимушеною міграцією та внутрішнім переміщенням мільйонів

українських громадян, серед яких значною частиною є діти, руйнуванням освітніх закладів тощо ставлять на порядок денний низку питань щодо освітнього процесу, зокрема й організації сприятливого освітнього середовища через створення відповідних умов, позитивної атмосфери під час очної та дистанційної взаємодії в системі «вчитель-учні» [2, с. 1].

Створення безпечного та сприятливого освітнього середовища є важливим складником розвитку сучасної української школи. Для досягнення цієї мети важливо впроваджувати інноваційні підходи, що сприяють створенню безпечного середовища у школах.

У процесі дослідження було виявлено, що можливими кроками для створення безпечного освітнього середовища є:

- соціально-психологічна підтримка від вчителів та однолітків, яка є важливим складником безпечного освітнього середовища;
- співпраця з батьками, що сприяє підвищенню рівня емоційного добробуту та психологічної стійкості учнів;
- впровадження психологічної освіти, яка сприяє розвитку навичок саморегуляції та вмінню вирішувати конфліктні ситуації;
- побудова позитивної взаємодії між учителем та учнем, що полягає у формуванні відкритого та довірливого навчального середовища.

Дослідження включало в себе аналіз літературних джерел, спостереження за практикою роботи в школах, а також співбесіди з учителями, учнями та батьками. Було розроблено комплекс інноваційних підходів, спрямованих на покращення психологічного клімату та створення безпечного простору для навчання та розвитку особистості кожного учня.

Отже, описані в роботі інноваційні підходи є не лише ключовим складником сучасної шкільної практики, але й кроком у напрямку покращення якості освіти та забезпечення розвитку кожного учня. Їхнє успішне впровадження в шкільне середовище відкриває шлях для створення стимулювального та підтримувального навчального середовища, де кожен учень може розкрити свій потенціал і досягти успіху.

Програми соціально-психологічної підтримки. Запровадження програм соціально-психологічної підтримки для учнів має величезне значення для забезпечення їхнього емоційного та психологічного добробуту. Ці програми не лише сприяють вирішенню конкретних проблем учнів, але і створюють сприятливу атмосферу в школі, що забезпечує загальний психологічний комфорт та здоров'я всіх учасників освітнього процесу.

Інноваційний підхід до програм соціально-психологічної підтримки в новій українській школі може включати в себе використання технологій для забезпечення доступу до онлайн-консультування, розвиток ігрових методик для підвищення емоційного і соціального інтелекту, а також залучення спеціалістів з різних галузей для комплексного підходу до підтримки учнів.

Психологічні консультації надають учням можливість вільно висловлювати свої емоції, виявляти та розвивати здібності в емоційному самопізнанні. Групові заняття з розвитку соціальних навичок допомагають учням навчитися ефективно спілкуватися, вирішувати конфлікти та будувати здорові стосунки з оточенням. Антибулінгові заходи сприяють створенню безпечного та доброзичливого шкільного середовища, де кожен учень відчуває себе захищеним.

У цілому, програми соціально-психологічної підтримки допомагають учням розвивати емоційну та соціальну компетентність, зміцнюють їхнє самопочуття та допомагають впоратися з життєвими труднощами. Це сприяє зростанню їхньої

самовпевненості та успішному навчанню, а також формує толерантне та відкрите для спілкування шкільне співтовариство.

Психологічна освіта учнів та педагогів є важливим складником у створенні безпечного та сприятливого середовища в українських школах. Ця освіта спрямована на розвиток емоційного і соціального інтелекту, які дозволяють учасникам навчального процесу краще розуміти власні почуття та емоції, а також ефективно взаємодіяти з іншими.

Такий підхід допомагає запобігати насильницькій поведінці, сприяє розвитку толерантності та взаємоповаги, дає змогу уникнути випадків булінгу, створює атмосферу взаємопідтримки та сприяє загальному самопочуттю та успішності учнів. В цілому, психологічна освіта є не лише складником, але й основою для формування безпечного та доброзичливого середовища в українських школах.

Отже, впровадження психологічної освіти у шкільній програмі є необхідним кроком для формування компетентних, емоційно стабільних та успішних учнів і педагогів. Ця ініціатива сприяє покращенню якості освіти та створює умови для розвитку кожного учасника шкільного життя.

Активна взаємодія з батьками. Створення платформ для активної взаємодії школи з батьками, зокрема інформаційні зустрічі, тренінги та круглі столи з обговорення питань безпеки та добробуту учнів. Такий спосіб залучення батьків є інноваційним підходом у створенні безпечного освітнього середовища. Пропоновані заходи можуть включати тренінги з питань безпеки дітей, зокрема інтернет-безпеку, протидію насильству, способи підтримки дитини в емоційному та соціальному розвитку. Зустрічі можуть бути спрямовані на обговорення конкретних проблем безпеки в школі та спільні пошуки рішень. Важливо створювати сприятливу атмосферу відкритості та довіри, щоб батьки відчували себе комфортно у співпраці зі школою для гарантування безпеки своїх дітей.

Важливими для побудови позитивної взаємодії у системі «вчитель-учні» є: фактори позитивного міжособистісного спілкування – довіра, доброзичливість, схвалення, толерантність; комфортність в освітньому середовищі – оцінка емоцій, почуттів та домінуючих переживань у взаємодії вчителів і учнів; задоволеність освітнім середовищем – допомога і підтримка дитини у пізнанні та діяльності, збереження й підвищення її самооцінки, створення умов для розвитку її здібностей і можливостей.

Однією з основних характеристик позитивної взаємодії учасників освітнього середовища вважаємо особистісно-довірливе спілкування – його відсутність спричиняє емоційний дискомфорт, небажання висловлювати власну думку, негативне ставлення до себе, небажання звертатися по допомогу, ігнорування особистих проблем і труднощів людей (дітей і дорослих) з найближчого оточення тощо.

Крім цього, освітній процес є ефективним тоді, коли вчитель відчуває, що може діяти у класі на власний розсуд, а учні відчувають, що навчання у їхніх руках. Це потребує зміцнення довіри, прозорості, професійної автономії і культури співпраці [3, с. 263].

Для побудови позитивної взаємодії та довірливих стосунків учитель має знаходити час для обговорення важливих для учнів питань / проблем, як-от шкільні правила, способи отримання допомоги, взаємодія з однокласниками, конфлікти з однолітками тощо; показувати приклади позитивної взаємодії з колегами та батьками учнів; демонструвати віру в можливість учнів (досягнення залежать від докладених зусиль, а не лише таланту) та позитивний підхід у баченні учнів (знаходити шляхи для розв'язання проблем та сприяти досягненню успіхів, а не шукати причини учнівських невдач); сприймати школу як комфортне для себе місце, усвідомлювати власну

внутрішню та зовнішню мотивацію, постійно стежити за власним психоемоційним станом та протидіяти професійному вигоранню.

Підбиваючи підсумки, варто зауважити, що клас – це мікрокосмос всесвіту, мікрокосмос суспільства. Тому важливо створювати безпечне навчальне середовище, в якому учні мають можливість вільно виражати свої думки та відчувати себе захищеними, сприяючи тим самим їхньому розвитку як особистостей. Це включає в себе не лише фізичну безпеку, але й емоційний комфорт, де діти відчують, що їхні потреби та думки мають значення. Праця над створенням такого середовища сприяє підвищенню якості освіти та розвитку учнів, допомагаючи їм стати впевненими, толерантними та успішними громадянами.

Список використаних джерел:

1. Державний стандарт базової середньої освіти: затверджено постановою Кабінету Міністрів України «Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти» від 30.09.2020 № 898. URL : <http://surl.li/mfre> (дата звернення: 21.04.2024).

2. Краще разом. Що таке педагогіка партнерства і навіщо вона в НУШ. URL :<https://nus.org.ua/articles/pedagogika-partnerstva-shho-tse-take-ta-yak-zrozumity-chy-vonaye-u-shkoli/> (дата звернення : 21.04.2024 р.).

3. Шлейхер А. Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття / Переклала з англ. Ганна Лелів. Львів : Літопис, 2018. 296 с.

ТИПОЛОГІЯ ВПРАВ ТА ЗАВДАНЬ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В ПРОЦЕСІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Горбач Ауріка Андріївна,

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти І курсу Навчально-наукового інституту педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, **Бершадська Катерина Юрїївна,** студентка 11-ПО групи спеціальності 013 Початкова освіта Навчально-наукового інституту педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Науковий керівник: Бірюк Людмила Яківна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології початкової освіти Навчально-наукового інституту педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

Ключові слова: молодші школярі, емоційний інтелект, типологія вправ та завдань, методика формування

Основними напрямками формування емоційного інтелекту учнів початкових класів нами визначено розвиток самосвідомості, аперцепція; здатність усвідомлення й